

φτερό

φτερό, το, ουσ. [<μσν. φτερόν <αρχ. πτερόν], το φτερό. **1.** η φτερούγα: «ασυνείδητοι λαθροκυνηγοί χτύπησαν τον αετό στο φτερό». **2.** ξεσκονιστήρι καμωμένο από φτερά ή από πούπουλα: «πήρε το φτερό κι άρχισε να ξεσκονίζει τη βιτρίνα του μαγαζιού του». **3.** καμπυλωτή προεξοχή της εξωτερικής κατασκευής του αυτοκινήτου ή άλλου δίτροχου, που έρχεται προστατευτικά πάνω από τις ρόδες: «έκανα όπισθεν και χτύπησα το πίσω δεξιό φτερό σ' ένα δέντρο». **4.** εξάρτημα σε μορφή φτερούγας: «τα φτερά του αεροπλάνου». (Ακολουθούν 34 φρ.)·

- ανοίγω τα φτερά μου, βγαίνω από το στενό κύκλο στον οποίο βρισκόμουν και δημιουργούσα, αποκτώ νέα ενδιαφέροντα, έχω νέες επιδιώξεις, ετοιμάζομαι να μπω σε νέο κύκλο, σε νέα δημιουργική φάση: «μόλις έκλεισε τα είκοσί του χρόνια, άφησε τα παιδιαρίσματα κι άνοιξε τα φτερά του για μια πιο δημιουργική ζωή || μόλις τέλειωσε την Ιατρική, άνοιξε τα φτερά του να δημιουργήσει δικό του ιατρείο». (Τραγούδι: *μη μου ζητάς να μείνω στα παλιά, μη μ' απειλείς πως θα το μετανιώσω, αν δεν **ανοίξω τώρα τα φτερά**, δε θα 'χω πα καρδιά για να σου δώσω*)·

- απλώνω τα φτερά μου, βλ. φρ. *ανοίγω τα φτερά μου*·

- βγάζω φτερά, ενηλικιώνομαι και αναλαμβάνω υπεύθυνα τη ζωή μου: «τώρα που έβγαλες φτερά, μπορείς να κάνεις κι εσύ μια δική σου δουλειά». Από την εικόνα του πουλιού που βγάζει φτερά και φεύγει από τη φωλιά του προς αναζήτηση της τροφής του· βλ. και φρ. *έβγαλαν φτερά*·

- έβαλε φτερά στα πόδια του, έτρεξε πάρα πολύ γρήγορα, ταχύτατα, αστραπιαία: «φεύγοντας το πρωί ο πατέρας του απ' το σπίτι ξέχασε την τσάντα του κι έβαλε φτερά στα πόδια του να τον προλάβει να του τη δώσει»·

- έβγαλαν φτερά, (για καταναλωτικά αγαθά ή τρόφιμα) οι τιμές τους ανέβηκαν πάρα πολύ, έγιναν πανάκριβα: «τα καλά ρούχα δεν μπορείς να τ' αγοράσεις, γιατί έβγαλαν φτερά || οι ντομάτες έβγαλαν φτερά»·

- έγινε φύλλο και φτερό, βλ. λ. [φύλλο](#)·

- δίνω φτερά (σε κάποιον), ευθαρρύνω κάποιον, ανυψώνω το ηθικό κάποιου, για να κάνει κάτι: «μ' αρέσει να δίνω φτερά στους νέους, για να παλέψουν με θάρρος στη ζωή». (Λαϊκό τραγούδι: *κι όμως κι αυτός, ίσως μπορέσει μια φορά, να βρει ένα όνειρο, μιαν αγκάλη, ένα απάγκιο, να βρει δυο χέρια, να **του δώσουμε φτερά**, και τα δυο χείλη για να του δώσουνε κουράγιο*)·

- έκανε φτερά, (για πράγματα) χάθηκε και πιο πιθανό κλάπηκε: «άφησα τον αναπτήρα μου πάνω στο τραπέζι κι έκανε φτερά χωρίς να το πάρω είδηση»· βλ. και φρ. *κάνω φτερά*·

- έπεσαν τα φτερά μου ή μου 'πεσαν τα φτερά, βλ. φρ. *κόπηκαν τα φτερά μου*·

- έχει φτερά στα πόδια του, τρέχει ταχύτατα, αστραπιαία: «όσο και να τον κυνηγάνε, δεν μπορούν να τον πιάσουν, γιατί έχει φτερά στα πόδια του». Αναφορά στο θεό Ερμή της ελληνικής μυθολογίας, που, ως αγγελιοφόρος των ολύμπων θεών, είχε φτερά στα πόδια του·

- θα βγάλω φτερά, θα κινηθώ ταχύτατα, αστραπιαία: «πες μου τι θέλεις να του πω, και θα βγάλω φτερά, να τον ενημερώσω στη στιγμή»· βλ. και φρ. *βγάζω φτερά*·

- κάνω φτερά, φεύγω, εξαφανίζομαι ταχύτατα: «να δεις για πότε κάνει φτερά, κάθε φορά που μαθαίνει πως έρχονται οι αστυνομικοί να τον συλλάβουν!». (Λαϊκό τραγούδι: *βίβα, τα φαρμάκια που 'ταν στοίβα, ποτηράκι ποτηράκι λες και **κάνανε φτερά***)· βλ. και φρ. *έκανε φτερά*·

- κατηγορία φτερού, **α.** ο πολύ αδύνατος άνθρωπος: «ενώ είναι κατηγορία φτερού, θέλει να τα βάλει μ' αυτόν το γίγαντα». **β.** η κατώτατη κατηγορία στην οποία κατατάσσονται οι πυγμαίοι και οι παλαιστές ανάλογα με το βάρος τους: «είναι πρωταθλητής του μποξ στην κατηγορία φτερού». Η ανώτατη κατηγορία λέγεται *βαρέων βαρών*·

- *κόπηκαν τα φτερά μου ή μου κόπηκαν τα φτερά*, αποθαρρύνθηκα, απογοητεύτηκα, έχασα το ηθικό μου, την ορμή μου, το θάρρος μου: «όταν ήμουν νέος ξεκίνησα με πολλά όνειρα στη ζωή, αλλά στην πορεία μου κόπηκαν τα φτερά απ' την κακία του κόσμου και κλείστηκα στο καβούκι μου». (Λαϊκό τραγούδι: *έριξα ζάρια κι έχασα, κοπήκαν τα φτερά μου, με πνίγει το παράπονο, που έχω στην καρδιά μου*).

- *μάζεψα τα φτερά μου*, βλ. φρ. *κόπηκαν τα φτερά μου*.

- *με σπασμένα τα φτερά ή με σπασμένα φτερά*, με πεσμένο ηθικό, αποθαρρυσμένος, απογοητευμένος: «μετά τη χρεοκοπία του ξεκίνησε νέα δουλειά, αλλά με σπασμένα φτερά δεν τον βλέπω ν' αντέχει για πολύ». (Λαϊκό τραγούδι: *με σπασμένα τα φτερά όλα τα βλεπα θολά στη μεγάλη ερημιά μου, ώσπου έφτασες εσύ, ηλιαχτίδα μου χρυσή, και μου πήρες την καρδιά μου // κουράστηκα να περπατώ και να ρωτώ για σένα, με πληγωμένα γόνατα και με φτερά σπασμένα*).

- *μου 'κοψε τα φτερά*, με αποθάρρυνε, με απογοήτευσε και εγκατέλειψε κάποια προσπάθειά μου: «ήθελα να κάνω μια δουλειά, αλλά μου 'κοψε τα φτερά μ' αυτά που μου είπε, και τα παράτησα». (Λαϊκό τραγούδι: *μα ένα χέρι λατρεμένο ένα χέρι λατρευτό, μου τα κόβει τα φτερά μου για να μην ψηλά πετώ*).

- *όταν θέλει να χαλάσει ο Θεός τον μέρμηγκα, του βάζει φτερά και πετάει*, βλ. λ. [μυρομήγκι](#).

- *πετώ με τα φτερά της ελπίδας*, είμαι πάρα πολύ αισιόδοξος πως θα πετύχω, πως θα κατορθώσω αυτό που επιδιώκω: «όσο ήμουν νέος, πετούσα με τα φτερά της ελπίδας, αργότερα όμως κατάλαβα πόσο σκληρή και δύσκολη είναι η ζωή».

- *πετώ με τα φτερά της νίκης*, βλ. φρ. *πετώ με τα φτερά του νικητή*.

- *πετώ με τα φτερά της νιότης*, νιώθω δυνατός, συμπεριφέρομαι ορμητικά, γιατί λόγω του νεαρού της ηλικίας μου πιστεύω πως για μένα είναι όλα κατορθωτά: «προσπάθησε τώρα, που πετάς με τα φτερά της νιότης, να φτιάξεις τις βάσεις για το μέλλον σου».

- *πετώ με τα φτερά της φαντασίας*, ονειρεύομαι, ονειροπολώ: «ποιος ξέρει πού πετάει πάλι με τα φτερά της φαντασίας κι έχει αυτό το ευτυχισμένο ύφος στο πρόσωπό του!».

- *πετώ με τα φτερά του νικητή*, συμπεριφέρομαι με την αυτοπεποίθηση πως θα νικήσω, με την άνεση ή με τη σιγουριά με την οποία συμπεριφέρεται ένας νικητής: «η ομάδα μας μέσα στο γήπεδο πετούσε με τα φτερά του νικητή || μετά τη νίκη ο αρχηγός της ομάδας μας μίλησε στους δημοσιογράφους με τα φτερά του νικητή».

- *πήρε ό,τι σηκώνει η μύγα στο φτερό της*, βλ. λ. *μύγα*.

- *στο φτερό, α.* πάρα πολύ γρήγορα: «ξύπνησε αργά, γι' αυτό έφαγε στο φτερό κι έφυγε στη δουλειά του». *β.* στον αέρα. (Λαϊκό τραγούδι: *τα πουλιά τα βρίσκει ο χάρος στο φτερό. Τα ελάφια όταν σκύβουν για νερό*).

- *τα κάνω φύλλο και φτερό*, βλ. λ. [φύλλο](#).

- *τα ψάρια έβγαλαν φτερά*, βλ. λ. [ψάρι](#).

- *το κάνω φύλλο και φτερό*, (ειδικά για βιβλίο), βλ. λ. [φύλλο](#).

- *τον κάνω φύλλο και φτερό*, βλ. λ. [φύλλο](#).

- *του δίνω φτερά να πετάξει*, τον ενθαρρύνω, του δίνω τα εφόδια για να πετύχει στη ζωή του: «πέτυχε στη ζωή του, γιατί ο πατέρας του, με τη δουλειά που του άφησε, του 'δωσε φτερά να πετάξει». (Λαϊκό τραγούδι: *αν ήξερα πως εσύ θα μου 'δινες τόση χαρά αν ήξερα πως εσύ θα μου έδινες φτερά να πετάξω, δεν θα γύριζα ποτέ στη ζωή μου καμιά να κοιτάξω*).

- *του κόβω τα φτερά*, του κόβω την ορμή, την αισιοδοξία, τον αποθαρρύνω σε κάποια προσπάθειά του, τον

αποκαρδιώνω: «μόλις δει κάποιον νέο να θέλει να κάνει τολμηρά ανοίγματα στη ζωή του, έχει τη μανία να του κόβει τα φτερά»·

- του ψαλιδίζω τα φτερά, βλ. φρ. του κόβω τα φτερά·

- τρέμει σαν φτερό ή τρέμει σαν το φτερό, **α.** είναι πολύ δειλός, πολύ φοβητσιάρης: «κάθε φορά που περνάει βραδιάτικα έξω από νεκροταφείο, τρέμει σαν φτερό». **β.** κρυώνει πάρα πολύ: «έκανε τόσο κρύο που έτρεμε σαν το φτερό». (Λαϊκό τραγούδι: μπάτε κορίτσια στο χορό κι αφήστε με μονάχη. Κόπηκα σαν το στάχυ και **τρέμω σαν φτερό**. Μπάτε κορίτσια στο χορό. Έχασα αυτόν που καρτερώ). Συνών. τρέμει σαν καλάμι ή τρέμει σαν το καλάμι / τρέμει σαν φύλλο ή τρέμει σαν το φύλλο / τρέμει σαν ψάρι ή τρέμει σαν το ψάρι·

- φτερό στον άνεμο, **α.** άνθρωπος με πολύ άστατο χαρακτήρα: «μην τον εμπιστεύεσαι, γιατί είναι φτερό στον άνεμο και θα σ' αφήσει ξεκρέμαστο χωρίς να το καταλάβεις». (Τραγούδι: **φτερό στον άνεμο** γυναίκας μοιάζει, σκέψη αλλάζει, μα δεν τη νοιάζει). **β.** άνθρωπος διαλυμένος ψυχικά, χωρίς μόνιμη στέγη: «μετά το χωρισμό του είναι φτερό στον άνεμο κι έχασε την προσωπικότητά του». (Λαϊκό τραγούδι: **σαν το φτερό στον άνεμο** στο δρόμο τον παράνομο)·

- ψαλιδίστηκαν τα φτερά μου, βλ. φρ. κόπηκαν τα φτερά μου.

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας